

Riigikogu keskkonnakomisjoni istungi protokoll nr 187

Eesti, videosild

Teisipäev, 18. oktoober 2022

Algus 14.00, lõpp 14.59

Juhataja: Andres Metsoja (esimees)

Protokollija: Elise Ernesaks (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Merry Aart, Yoko Alender, Peeter Ernits, Toomas Jürgenstein, Natalia Malleus

Komisjoni ametnikud: Elle Kaur (nõunik-sekretariaadijuhataja), Vivi Older (nõunik)

Puudusid: Erkki Keldo, Heiki Kranich ja Igor Kravtšenko

Kutsutud: Keskkonnaministeeriumi keskkonnatehnoloogia osakonna juhataja Birgit Parmas ja nõunik Pärtel Niitaru, Maaeluministeeriumi põllumajanduskeskkonna valdkonnajuht Merje Põlma (1. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Arvamuse andmine Euroopa Liidu asjade komisjonile: Eesti seisukohad tööstusheitedirektiivi muutmise ja Euroopa tööstuskäitiste keskkonnaandmete ja tööstusheite portaali kohta - COM(2022) 156, COM(2022) 157
2. Kollektiivse pöördumise "Avalik pöördumine kodumetsade kaitseks" arutelu

1. Arvamuse andmine Euroopa Liidu asjade komisjonile: Eesti seisukohad tööstusheitedirektiivi muutmise ja Euroopa tööstuskäitiste keskkonnaandmete ja tööstusheite portaali kohta - COM(2022) 156, COM(2022) 157

Andres Metsoja ütles sissejuhatuseks, et keskkonnakomisjon peab andma arvamuse Euroopa Liidu asjade komisjonile tööstusheitedirektiivi muutmise ja Euroopa tööstuskäitiste keskkonnaandmete ja tööstusheite portaali Eesti seisukohtade kohta.

Pärtel Niitaru tegi ülevaate planeeritavatest direktiivi muudatustest ja Eesti seisukohtadest. Ta sõnas, et peamine rõhk on pandud tööstusheitedirektiivi muutmisele ja selle reguleerimisalasse kuulub ligi 55 000 EL-i ülest tööstuskäitist. Direktiivi peamine eesmärk on ära hoida saasteainete heidet, parendada keskkonnaseisundit ja kaitsta inimesi ning keskkonda. Muudatustega soovitakse parandada direktiivi tõhusust ja edendada uute tehnoloogiate kasutuselevõttu, samuti tahetakse minna üle ohutumatele ja vähem toksilistele kemikaalide kasutusele. Tööstusheite portaal haldab keskkonnaandmeid EL-i ülese infosüsteemiga, kuhu on koondatud kõikide suurte tööstuskäitiste heiteandmed. Antud portaali soovitakse ühtlustada tööstusheitedirektiiviga, sest tegevusvaldkondade vahel on hetkel ebakõla. Laiendada tahetakse tööstusheitedirektiivi tegevusalasid, hõlmates direktiivi reguleerimisalasse sigade, veiste ning kodulindude kasvatuste loomühikute künniste vähendamise. Eelmainitud tegevuse eesmärgiks on ohjata valdkondlike ammoniaagi ja

metaani heitkoguseid. Direktiivi viiakse sisse erisused karistuste määramise ja sanktsioneerimise süsteemi muutmise osas. Seatakse paika täpsemad kriteeriumid ja tuuakse välja kahjude hüvitamise ning nende aegumise reeglid. **Niitaru** sõnas, et Eesti pole eelmainitud ettepanekute vastu, kuid soovitakse teistsuguseid lähenemisi. Eesti üheks seisukohaks on, et tööstusheitedirektiiv peaks toetama Euroopa rohelepet, kuid ei tohiks dubleerida teisi dokumente. Ühe muudatusega tunnistatakse kehtetuks säte, mis andis liikmesriikidele võimaluse EL-i heitkogustega kauplemist käsitletavas direktiivis loetletud tegevusalade osas otsustada, kas kehtestada põletusseadmetele või muudele süsinikdioksiidi eraldavatele seadmetele energiatõhususe nõuded. See tähendab, et keskkonnalubades kehtestatakse energiamahukatele tootmisprotsessidele energiatõhususe kriteeriumid. Eesti on antud ettepanekuga nõus, sest nõude täpsem sisu jääb liikmesriikide endi sisustada. Samuti toetab Eesti ettepanekut põllumajanduse osas, sest põllumajanduses nähakse ette lihtsustatud loastamise süsteem. Ta sõnas, et direktiiv avaldaks suurimat mõju loomakasvatustele, kui edasi liigutakse ettepanekuga loastada 150 loomühiku künnisega tööstusi. Hetkel kehtib Eestis veiste loastamistele 400 loomühiku künnis ja selle alandamine poleks Eesti farmide struktuuri arvestades mõistlik. Ta lausus, et keskkonna loastamine muutuks sisukamaks ja nõudma hakatakse ressursikasutuse andmeid. **Birgit Parmas** täiendas, et suuremate intensiivsustega sektorites on kohustus, et ettevõtted koostaksid teekaardi kliimanetraalsuseni jõudmiseks ja ringmajandusse panustamiseks. **Pärtel Niitaru** sõnas, et direktiivi kohaselt peaks trahvide maksimaalne summa olema vähemalt 8% ettevõtte aasta käibest. Ta märkis, et Eesti keskkonnavaldkonnas on trahvide määramine ja menetlus ühtlustatud ning seda pole muuta vaja. **Merje Põlma** lisas, et Maaeluministerium toetab Keskkonnaministeriumi seisukohta, et 150 loomühikut on liiga väike arvestuse alus ja olemasolev 400 loomühikut on Eestile sobivam. Kui Euroopa Komisjon tahaks vähendada loomühikute künnist, siis tuleks arvestada Eesti loomkoormusega ja tehnoloogia saadavusega.

Merry Aart uuris, kuidas mõjutab direktiivi kohane keskkonnalubade mahu suurenemine põllumajandustootjaid. **Pärtel Niitaru** vastas, et Euroopa Komisjoni ettepanek erineb kehtivast korrast. Euroopa Komisjon on loomakasvatajatele välja pakkunud lihtsustatud loa menetluse, mis vähendaks ettevõtete halduskoormust. Üleminekukavade koostamise nõue ei kehti loomakasvatajatele. Loa sisu osas lähtutakse loomade kasvatusel parima võimaliku tehnika dokumentidest, kus on välja toodud parimad meetodid heitkoguste vähendamiseks. Kuna nõuete akti pole avalikustatud, siis pole teada, mida nõuded kaasa toovad. **Merry Aart** küsis, mida toob põllumajandustootjatele kaasa lihtsustatud loa menetlus. **Birgit Parmas** vastas, et koostöös Maaeluministeriumiga ja Põllumajandus- Kaubanduskojaga on analüüsitud, kui paljusid loomakasvatuse mõjutaksid direktiivi nõuded. Ta ütles, et eelistatakse praegust olukorda. Eestis on loomapidamine komplekslooga hõlmatud ja muutus toimuks siis, kui läbirääkimiste tulemusena muutuks loomühikute arv madalamaks. Hetkel pole teada, millisel kujul direktiiv jõustub. Loomakasvatajad võiksid olla määratud gruppidesse heitkoguste alusel ja neile kehtestatakse vastavalt reeglid.

Peeter Ernits uuris, milline on lootus, et Eesti seisukohti direktiivi menetluses arvestatakse. **Pärtel Niitaru** vastas, et aruteludes on välja paistnud, et 80% liikmesriikidest on 150 loomühikute künnise nõudele vastu.

Peeter Ernits uuris, milline asutus hakkab arvestust pidama ja määrama tervisemõju ning kahju põhjustamise vahelist seost. **Pärtel Niitaru** vastas, et direktiivi tervisekahjude hüvitamise ja tervisekahjunõude aegumise sätted puudutavad vaid neid tööstuskäitisi, mis kuuluvad tööstusheitedirektiivi reguleerimisalasse. Ta märkis, et keeruline on reaalses elus määrata suurte tööstuskäitiste tervisekahju. Direktiivi kahju hüvitamise kohustus muudab praktiliselt rakendamise võimatuks.

Peeter Ernits küsis, kas väikeettevõtetele plaanitakse kehtestada erisusi. Ta sõnas, et Eesti seisukohad on ebamäärased. **Pärtel Niitaru** vastas, et tööstusheitedirektiiv käsitleb tööstuskäitiseid, mis üldjuhul pole väikeettevõtted. **Birgit Parmas** lisas, et ainus erisus võib

tuleneda põllumajanduskäitiste osas, mis võivad loomühikute arvuga kvalifitseeruda väikeettevõtete kategooriasse.

Andres Metsoja uuris, kui tõenäoline on, et kehtima hakkab loomühikute astmelisuse süsteem ja kas siseriiklikult võiks tulenevalt loomühikute künnisest kompleksloa nõuet alandada. **Birgit Parmas** vastas, et Euroopa Komisjon on suuliselt viidanud, et loomühikute nõuded hakkaksid kehtima astmeliselt. Ta lausus, et loomakasvatusele kehtivad erinevad nõuded kompleksloa näol. Eestis peavad ettevõtted, kellel on alla 400 loomühiku, taotlema keskkonnaluba ja Eestis juba kehtib astmestik.

Peeter Ernits küsis, mis on direktiivi kohaste muudatuste sisu. Ta arvas, et Eesti seisukohad ja direktiiv on sisutu. **Birgit Parmas** vastas, et Euroopa Komisjon on välja tulnud pehmete, suunavate meetmete paketi, milles olulisi põhimõttelisi muudatusi pole. Rohepöörde soodustamiseks peavad ettevõtted juurutama keskkonnajuhtimise süsteeme ja suuniseid antakse lubade menetlejatele.

Merry Aart küsis, kas liikmesriikidel on ühine loomühikute arvutamise meetodika. Ta uuris, kas direktiiv mõjutab ka sõnniku käitlemist. **Merje Põlma** vastas, et direktiiviga kehtestatakse ühine loomühikute arvutamise meetodika. Direktiivi osas tekib küsimus, kas loomühikud võtavad arvesse loomade keskkonnamõju. Ta arvas, et paremini peaks olema selgitatud loomühikute seos keskkonnamõjuga. Direktiivi lõplik sisu pole veel teada ja pole selge, kas see hakkab mõjutama sõnnikukäitlust. Ta sõnas, et Eestis on Läänemere merekeskkonna kaitse komisjoni ehk HELCOM-i soovitustest tulenevalt sõnnikukäitlus võrdlemisi rangelt reguleeritud.

Merry Aart ütles, et peaks teostama rohkem laialdasi mõjuhindanguid ja analüüsima, mida direktiivi muudatused tegelikult endaga kaasa toovad. Ta avaldas kõhklusi Eesti seisukohtade toetamise osas. **Andres Metsoja** märkis, et Eesti seisukohtade kujundamine EL-i dokumentide kohta kaasab Riigikogu ja eesmärgiks on markeerida Riigikogu liikmete murekohad. Keskkonnakomisjon saab anda enda sisendi, mille alusel peetakse arutelu ELAKis ning läbirääkimisi Euroopas.

Merje Põlma sõnas, et Eestis on veisetööstus juba reguleeritud tööstusheiteseaduses. Eesti tootjad on öelnud, et nad on pandud teiste Euroopa riikidega võrreldes halvemasse seisu. Kui direktiiviga reguleeritakse teiste liikmesriikide veisekasvatused, siis paraneb Eesti tootjate seis. **Andres Metsoja** uuris, miks on Eesti kehtestanud veisetootjatele rangemad nõuded. **Merje Põlma** vastas, et juba varasemalt on Euroopa Komisjon soovitanud siduda veisekasvatuse tööstusheiteseadusega. **Birgit Parmas** lisas, et Eestis on veisekasvatuse komplekslubadega reguleeritud HELCOM-i kokkulepete tõttu. Varasemalt oli veisekasvatuse kompleksloa künniseks 300 loomühikut. Alates 2016. aastast on kehtestatud künniseks 400 loomühikut, mis on seotud Läänemere reostuskoormuse vähendamise. **Andres Metsoja** uuris, kas Lätis ja Leedus on kehtestatud veisekasvatusele komplekslubade nõue. **Birgit Parmas** vastas, et Läti ja Leedu on kasutatud teisi instrumente HELCOM-i eesmärkide saavutamiseks.

Peeter Ernits uuris, kas keskkonnakomisjonile oleks võimalik saata loomühikute arvutamise meetodika erinevate EL-i riikide lõikes. **Birgit Parmas** sõnas, et head ülevaadet meetoditest pole. Euroopa Komisjoni poolt on välja töötatud parima võimaliku tehnika dokumendid linnu- ja seakasvatusele, kus käsitletakse loomühikute künnise temaatikat. Erinevad riigid kasutavad erinevaid aluseid loomühikute arvestamiseks.

Peeter Ernits küsis, millisel määral arvestati Eesti seisukohtades erinevate huvigruppide ettepanekutega. **Pärtel Niitaru** vastas, et toimunud on kohtumine, kus selgitati meetmete mõju ja kõik arvamused peaksid olema Eesti seisukohtades arvestatud. Ta lausus, et Eesti seisukohtades jäeti palju ruumi läbirääkimisteks.

Merry Aart uuris, milline on direktiivi menetluse ajagraafik. **Pärtel Niitaru** vastas, et menetluse lõpu kuupäeva pole määratud. Järgmise EL-i eesistumise ajal soovitakse direktiiviga kiiremini edasi liikuda ja jõuda triloogideni, antud protsessidega võib minna kuni 2 aastat. Ta ütles, et keskkonnakomisjoni hoitakse uute arengutega kursis.

Andres Metsoja tegi ettepaneku toetada Vabariigi Valitsuse seisukohti.

Otsustati:

1.1. Toetada Vabariigi Valitsuse esitatud seisukohti (konsensus: Merry Aart, Yoko Alender, Peeter Ernits, Toomas Jürgenstein, Natalia Malleus, Andres Metsoja).

2. Kollektiivse pöördumise "Avalik pöördumine kodumetsade kaitseks" arutelu

Andres Metsoja tegi komisjoni liikmetele ülevaate kollektiivse pöördumise senisest menetlusest. Ta sõnas, et pöördumist on koos algatajate ja teiste asjassepuutuvate organisatsioonidega põhjalikumalt arutatud 14. juuni istungil.

Toimus arutelu komisjoni seisukoha kujundamiseks pöördumises tehtud ettepanekute suhtes. Komisjoni liikmed leidsid, et tõstatatud metsa teemad on komisjonile prioriteetsed ja vajavad lahendusi. Kohtumiselt keskkonnaministri ja Keskkonnaministeeriumi metsandusvaldkonna ametnikega on komisjonile laekunud teave selle kohta, et jätkuvalt on ministeerium kohustatud metsaseadust ja planeerimisseadust muutva eelnõu ja metsanduse arengukava 2021-2030 kehtestamist käsitleva eelnõu lähikuudel Riigikogu menetlusse üle andma. Pärast eelnõude Riigikogu menetlusse üleandmist jätkab komisjon kollektiivses pöördumises esitatud probleemide osas pidevat arutelu.

(allkirjastatud digitaalselt)

Andres Metsoja
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)

Elise Ernesaks
protokollija